

Motion till riksdagen

1989/90:T511

av Sonia Karlsson (s)

Upphandlingen av olönsam tågtrafik

Rutinerna för upphandling av olönsam tågtrafik fungerar otillfredsställande i dag. Bland annat krävs en fastare politisk styrning av upphandlingsbesluten.

Den nuvarande modellen har flera svaga punkter, bl a:

SJ:s offerter kontrolleras inte

När SJ förklarar att trafiken på en sträcka är olönsam, redovisar man inte sina beräkningskalkyler. Det framgår inte om den redovisade förlusten är beräknad för en specifik bana isolerad eller om det är en marginalförlust, där effekter på resten av järnvägsnätet räknas in. (Om en förlustbana läggs ned, medför det visst minskat åkande på angränsande banor, vilka därmed blir mindre lönsamma.) Inte heller förs några resonemang om tänkbara orsaker till ett lågt resande på banan och huruvida det skulle kunna öka, t.ex. genom tidtabellsjusteringar.

Principerna för kostnadsfördelning följs inte

Länstrafiken ska ta över sådan järnvägstrafik som har ett övervägande regionalt intresse, t. ex. för arbetspendling. I dag fungerar det dock ofta som något slags "två slår den tredje"-lek, där SJ och transportrådet tillsammans försöker lägga över ansvaret för olönsamma banor på det länstrafikbolag inom vars län banan råkar ligga, även då en enkel analys visar att banan har sin funktion som länk mellan olika regioner och knappast alls används för arbetspendling.

Besluten om vilken järnvägstrafik som skall upphandlas blir inte föremål för tillräcklig politisk behandling

Statens upphandling av olönsam järnvägstrafik sköts i dag helt på egen hand av transportrådet. Detta är olämpligt med tanke på frågornas ofta kontroversiella natur.

En förbättrad styrning kan uppnås på flera sätt. Trafikutskottet framförde i sitt betänkande TU1988/89:16 "att regeringen fortsättningsvis bör ange vilken trafik som den föreslagna medelsanvisningen avser att trygga liksom den trafik och kostnaderna härför som SJ offererat men som transportrådet och

regeringen inte anser bör köpas av staten. Det är vidare angeläget att kostnaderna för den olönsamma järnvägstrafiken öppet redovisas för varje bandel. Därmed kan konsekvenserna av olika medelstildelningar bedömas." Det är angeläget att det sker på det sätt som utskottet angett.

Därutöver är det nödvändigt att ett statligt förhandlingsorgan tillskapas som har tillräcklig kompetens för att tränga in i SJ:s offerter och självständigt bedöma dessa.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen påtalar behovet att utreda rutinerna för statens upphandling av olönsam järnvägstrafik.

Stockholm den 18 januari 1990

Sonia Karlsson (s)

Mot. 1989/90

T511